דאפחתיה מכספיה. והכי בידו למוכרה: **יצא עבד שאין לו אחוה.** עם ישראל שאין בה בקהל[ט]: **כמצות.** כל מצוה שאפשר מייצת בה עבד חייב בה דגמר לה מ[אפשר ד.] [מגיגה ד.]: **וזוממי עבד.** עדיס שאייבוהו מיתת בית דין וגמלו זוממין לו יהרוגו מלמה קיס לן דעבד

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יצא עבד שאין לו אחוה. פי' אין יוצאי חלציו קרויין אחים מה שאין כן בגר ט) ביוצא מחלציו רוצה הקונטרס לפרש: **וזוממי עבד לא יהרוגו.** וכיון דאפ"ל עדות שאין אתה יכול להזימה: לא יהרג דס"ל

דכתיב באשר זמם לעשות לאחיו. תימה לרבי יהודה מרבית ותוגה וגוזב נפש דכתיב כתיב אחיו וכתיב נמי כתיב אחיך ומיהו קלת מאחיך דגיטין (דף יב.) כל כך תוכה ליתן לדקה לעבד דאמר דרבא"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בלוסת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמי עלאי וגוזב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דאמרי יאר"א כתיב ובהנחנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן להכא ורבית ותוגה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד כשר לעדות. תימה הא יליפין בכל דוכתא ג"ש דלא לה מאשה וכ"ת דאתי ו) אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש ג"כ גם מק"ו דקאמר נפיק ז) וי"ל דכי גמרינן לה מאשה היינו להחמיר על העבד לעשותו כיאר"א לכל הפחות במלות שהאשה מייצת אבל לגרעו מאיש ולפוסלו לעדות כאשה לא נלמוד מן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא אחוה איש ואחיו במלות (דף יא) ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ומעמעין לן מוכחא הכי: **שכן** אינה במילה. אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא ח) וי"מ דאין מלווה למול את בנה ולישתא דלא"כ אתי מצוה קלה קאמר קטן יוכיח:

אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך. אין להקשות נילף דממזר ופצוע דכא וכרות שפכה שפסולים לקהל שיהיו פסולין לעדות מגזלן וחד מהנך דמה להלד השוה שבהן שאין זהיריס בכל המלות מה מפני שאין מלווה:

ועבד נפקא לן מק"ו. נרלה לרלוותא למילתא נקטיה כלומר לתפי' תמלא לומר ללא נפיק מגופא דקרא מ"מ אתי בק"ו: רבי

דאפחתה מכספה אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה ט)א"ר יוסי בר חנינא שפציעה בפניה ואפחתה מכספה: החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו': מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא [1]כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד [2]שאין לו אחוה ס) ורבנן אחיו הוא במצות אלא מעתה לר' יהודה זוממי עבד לא יהרוגו דכתיב [2]ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו אמר רבא אמר רב ששת אמר קרא [2]ובערת הרע מקרבך מכל מקום אלא מעתה לרבנן עבד יהא כשר למלכות אמרי ולטעמיך תיקשי לך גר לדברי הכל אלא אמר קרא [3]מקרב אחיך [3]ממובחר שבאחיך אלא מעתה לרבנן יהא עבד כשר לעדות דכתיב [4]והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו אמר עולא עדות לא מצית אמרת אתיא עדות בקל וחומר מאשה ומה אשה שהיא ראויה לבא בקהל [ד]פסולה לעדות עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין [ה]שפסול לעדות מה לאשה שכן אינה ראויה למילה תאמר בעבד שהוא ראוי למילה קטן יוכיח שישנו במילה ופסול לעדות מה לקטן שאינו במצות תאמר בעבד שהוא במצות אשה תוכיח שישנה במצות ופסולה לעדות וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן אינן בכל המצות ופסולין להעיד אף אני אביא את העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד מה להצד השוה שבהם שכן אינו איש תאמר בעבד שהוא איש אלא תיתי מגזלן מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך מר בריה דרבינא אמר אמר קרא [5]לא יומתו אבות על בנים לא יומתו על פי אבות שאין להם חיים בנים דאי ס"ד כדאמרינן לא יומתו אבות על בנים [ג]בעדות בנים לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם מאי בנים ש"מ דלא יומתו ע"פ אבות שאין להם חיים בנים אלא מעתה ובנים לא יומתו על אבות ה"נ לא יומתו ע"פ בנים שאין להם חיים אבות אלא גר ה"נ דפסול לעדות אמרי הכי השתא גר נהי דאין לו חיים למעלה למטה יש לו חיים לאפוקי עבד דאין לו חיים לא למעלה ולא למטה דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכדאמרינן לא יומתו בעדות בנים ונכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דשמעת מינה תרי חדא לא יומתו בנים בעדות אבות ואידך לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חיים אבל למטה יש לו חיים פסול לעדות עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה אינו דין שיהא פסול לעדות אלא מדכתב רחמנא לא יומתו אבות על בנים דמשמע לא יומתו על פי אבות בנים שמע מינה עבד שאין לו חיים לא למעלה ולא למטה הוא דפסול לעדות אבל גר [י]כיון דיש לו חיים למטה כשר לעדות וכ"ת לכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבותיהם למה לי דכתב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דמשמע לא יומתו על פי בנים שאין להם חיים אבות [ז]אידי דכתב לא יומתו אבות על בנים כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות: חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה: אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר' אבא כתבתינהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה בתר דשכיבא

אזל

דאפחתיה מכספיה. והכי בידו למוכרה: **יצא עבד שאין לו אחוה.** עם ישראל שאין בה בקהל[ט]: **כמצות.** כל מצוה שאפשר מייצת בה עבד חייב בה דגמר לה מ[אפשר ד.] [מגיגה ד.]: **וזוממי עבד.** עדיס שאייבוהו מיתת בית דין וגמלו זוממין לו יהרוגו מלמה קיס לן דעבד

יצא עבד שאין לו אחוה. פי' אין יוצאי חלציו קרויין אחים מה שאין כן בגר ט) ביוצא מחלציו רוצה הקונטרס לפרש: **וזוממי עבד לא יהרוגו.** וכיון דאפ"ל עדות שאין אתה יכול להזימה: לא יהרג דס"ל

דכתיב באשר זמם לעשות לאחיו. תימה לרבי יהודה מרבית ותוגה וגוזב נפש דכתיב כתיב אחיו וכתיב נמי כתיב אחיך ומיהו קלת מאחיך דגיטין (דף יב.) כל כך תוכה ליתן לדקה לעבד דאמר דרבא"ג סבר יכול העבד לומר לרבו בשני בלוסת או פרנסני או הוציאני לחירות כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמי עלאי וגוזב נפש נמי לא מחייב בעבד אפי' לרבנן דאמרי יאר"א כתיב ובהנחנקין (סנהדרין דף פו.) מייתי התם פלוגתא דר' יהודה ורבנן להכא ורבית ותוגה נמי אין קנין לעבד בלא רבו:

יהא עבד כשר לעדות. תימה הא יליפין בכל דוכתא ג"ש דלא לה מאשה וכ"ת דאתי ו) אחין ומרבה עבד ומפיק מג"ש ג"כ גם מק"ו דקאמר נפיק ז) וי"ל דכי גמרינן לה מאשה היינו להחמיר על העבד לעשותו כיאר"א לכל הפחות במלות שהאשה מייצת אבל לגרעו מאיש ולפוסלו לעדות כאשה לא נלמוד מן הדין כשר הוא לעדות דכתיב ועמדו שני האנשים והאי איש הוא ועובד כוכבים אע"ג דאיש הוא מ"מ אין אחיו אבל עבד שהוא אחוה איש ואחיו במלות (דף יא) ורש"י פירש בפ"ק דגיטין (דף יא) גבי שטרות העולין בערכאות של נכרים כשרים לעדות מן התורה ומעמעין לן מוכחא הכי: **שכן** אינה במילה. אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא ח) וי"מ דאין מלווה למול את בנה ולישתא דלא"כ אתי מצוה קלה קאמר קטן יוכיח:

אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך. אין להקשות נילף דממזר ופצוע דכא וכרות שפכה שפסולים לקהל שיהיו פסולין לעדות מגזלן וחד מהנך דמה להלד השוה שבהן שאין זהיריס בכל המלות מה מפני שאין מלווה:

ועבד נפקא לן מק"ו. נרלה לרלוותא למילתא נקטיה כלומר לתפי' תמלא לומר ללא נפיק מגופא דקרא מ"מ אתי בק"ו: רבי

יש לו חיים למטה. בנו נקרא על שמו: **דאי ס"ד גר נמי פסול.** דדרשינן על אבות על בנים שאין להם חיים אבות למה לי למשתעי בתרוייהו לכתוב גרישים על בניהם לפסול קרובים וכשיפיה ליישתי ולכתוב קטנה על אבות ושמעינן מיהת מדלא כתיב על אבותיהם: **אלא מדכתב רחמנא על בנים.** למפסל לעבד שמע מינה גר כשר דתו ליכא קל וחומר: **כאבותיהן ולבניהן.** מלוג לאחר שנישאת לר' אבא: **נאבד דשכיבא אזל רב שמואל בר** הנעל

תורה אור השלם

1. כִּי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בְּמְבֻשָׁיו:
דברים כה יא
2. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יט יט
3. שׁוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אָחִיךָ הוּא:
דברים יז טו
4. וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הֵעִיד שֶׁקֶר עָנָה בְּאָחִיו:
דברים יט יח
5. לֹא יוּמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוּמְתוּ עַל אָבוֹת אִישׁ בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ:
דברים כד טז

מוסף רש"י

אמר קרא כי ינצו אנשים יחדיו כו'. מהתם נפקא לן מיוצא בזה, דכתיב וקלותה את כפה, ממון, אתה אומר ממון או אינו אלא ממש, נאמר כאן לא תחוס עינך ונאמר להלן בעדים זוממין לא תחוס עינך, מה להלן ממון אף כאן ממון (סנהדרין פו.). **יצא עבד שאין לו אחוה.** ואפילו עם אחיו כמי, דכתיב עם התמול, עם הזומם למחול, אינו אלא כהתם (שם). **אחיו הוא במצות.** בכל מלות שאפשר מייצת בהן עבד מייב בהן, דגמר לה לה מאשה (שם).

גליון הש"ס

גמ' ורבנן אחיו הוא בבמצות. עי' רש"י סוטה דף מג ע"ב ד"ה אחיהו אתה ועי"ק: רש"י ד"ה פסולה. קטן נמי מהכא נפקא. כדאיתא ב"ב דף קנה ע"א והא לא נקט בב"ב שם טעם כד דרש"י דהוא עדות שאי"א יכול להזימה ז"ל דהיני ממונות ל"ל דרישא ומקיים נכלל הוא דממון ל"ל שיהא יכול להזימה עי' סמ"ע מ"מ סימן ל"ג ס"ק כ"ו ס"ק לאחר תקנת חז"ל דל"ל בממון עדות שיכול להזימה גם קטן רלוי לעדות מש"ה נקט הטעם רק לקטן בעלמותו פסול לאשה כתיב אבל הכא דמייתי בדאיתיה ב[פיר נקט רש"י דיש עוד טעם דהוא עדות שאי אתה יכול להזימה ותוס' ק"ל דבל טעם שני שאין שייך לומר קטן יוכיח הא אין הפסול בעלמותו משום קטנות אלא מטעם דש"א יכול להזימה וה"ה בכלל בעדות דאיך יכול להזימה ונפל"ש להזימה גם בגדולים פסול ותי"כ לא שייך לומר קטן יוכיח ול"ש:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה יהא עבד וכו' וכ"ש פירש בפ"ק דגיטין דף יא נמקח ד' יא וב"ג דף נו ע"א ד"ה כשרין וכו' ובד"ה פסולה לרבנן:

רבינו חננאל

החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן, ר' יהודה אומר אין לעבדים בושת. כתב רבינו יצחק זצ"ל, והילכתא עבד פסול לעדות ויש לו בושת, הגר כשר לעדות ויש לו בושת. וכן כתב פר"ח זצ"ל. מתני'. חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה כול'. אימיה דרב שמואל הות נסיבה לר' אבה, כי קא שכבה אקניתינהו לנכסה לרב שמואל ברה, ומתה.